

ENKÄTSVAR 2026

Piratpartiet - enkätsvar

Skriftliga svar från partiets kansli, 2026.

1. Vilken är er vision för samhället år 2035, hur ser ni på förhållandet människa, AI och teknik?

År 2035 ska artificiell intelligens vara en del av samhällets gemensamma infrastruktur, men människan ska vara subjektet och tekniken verktyget. AI kan analysera, utföra och föreslå, men människor och demokratiskt ansvariga institutioner måste sätta målen, bestämma vilka värden systemen ska skydda och bära ansvaret för konsekvenserna.

Vi vill se ett samhälle där AI frigör tid från administration, gör kunskap mer tillgänglig, stärker människors skapande och förbättrar offentlig service. Teknikens främsta uppgift ska inte vara att övervaka människor, pressa upp konsumtion eller göra varje verksamhet så billig som möjligt. Den ska stärka människors egenmakt, värdighet och möjlighet att delta i samhället.

Det kräver att den digitala infrastrukturen inte kontrolleras av ett fåtal globala företag. Offentlig sektor och medborgare måste kunna förstå, granska, påverka och vid behov byta de system som samhället blivit beroende av. Öppna standarder, interoperabilitet, fri mjukvara och möjlighet att flytta sin data ska vara norm, inte undantag.

Ingen ska reduceras till en datapunkt eller en sannolikhetsbedömning. Den som påverkas av ett automatiserat system ska kunna förstå vad som har hänt, invända mot resultatet och få sitt ärende prövat av en ansvarig människa. Digital service får inte heller innebära att möjligheten till mänsklig kontakt försvinner.

Vår vision är därför inte ett samhälle där AI ersätter människan, utan ett samhälle där människor gemensamt bestämmer vad tekniken ska användas till och där utvecklingens vinster kommer hela samhället till del.

2. Vilken AI-politik vill ert parti driva?

Piratpartiet vill föra en AI-politik som stärker medborgarnas egenmakt, Sveriges digitala självständighet och samhällets gemensamma kunskapsresurser. Sverige ska inte nöja sig med att köpa licenser och hyra intelligens från ett fåtal utländska teknikföretag. Vi behöver bygga egen offentlig och europeisk förmåga genom gemensam beräkningskapacitet, öppna modeller, säkra datamiljöer, fri mjukvara och långsiktigt hållbar digital infrastruktur.

När offentliga medel finansierar utveckling bör resultaten så långt som möjligt bli gemensamma tillgångar. Kod, modeller, metoder och andra resurser ska kunna återanvändas av myndigheter, kommuner, forskning, civilsamhälle och företag.

Offentlig upphandling måste motverka inlåsnings och säkerställa tillgång till data, dokumentation, loggar, granskningsmöjligheter och fungerande vägar ut ur ett avtal.

Vi vill ge universitet, mindre företag, kommuner och ideella aktörer bättre tillgång till beräkningsresurser och icke-personliga offentliga data. Annars riskerar AI-utvecklingen att koncentreras till de aktörer som redan kontrollerar molninfrastruktur, data, plattformar och kapital.

Sverige behöver också en bred satsning på AI-kunnighet. Det handlar inte bara om att lära människor skriva instruktioner till en chattbot, utan om att förstå systemens möjligheter, begränsningar, resursåtgång, felkällor och maktstrukturer. Den kunskapen behövs i skolan, arbetslivet, offentlig förvaltning, politiken och bland allmänheten.

AI-investeringar i offentlig sektor ska bedömas utifrån vilken offentlig nytta de skapar, inte utifrån hur många licenser som har köpts eller hur många processer som har automatiserats. Tekniken ska lösa verkliga problem, stärka rättigheter och förbättra verksamheten. Effektivisering är ett medel, aldrig ett tillräckligt politiskt mål i sig.

3. Hur bör Sverige reglera utvecklingen och användningen av AI?

Sverige bör reglera AI utifrån användning, risk och maktförhållanden. Samma tekniska modell kan användas för att översätta en text, hjälpa en läkare att hitta relevant information eller övervaka en hel befolkning. Lagstiftningen måste därför framför allt rikta in sig på vad systemen används till, vilka som påverkas och vilka möjligheter den enskilde har att försvara sina rättigheter.

Ju större konsekvenser ett system kan få för människors frihet, försörjning, utbildning, hälsa eller rättsliga ställning, desto högre ska kraven vara på dokumentation, kvalitetssäkring, oberoende granskning och mänskligt ansvar. Att ett system är komplicerat eller bygger på en så kallad svart låda får aldrig användas som ursäkt för att ett beslut inte kan förklaras eller ifrågasättas.

Den som berörs av AI-användning ska ha rätt att få veta att ett system har använts, vilka uppgifter som varit relevanta, hur resultatet har påverkat ärendet och vem som ansvarar för användningen. Det måste finnas rätt till rättelse, mänsklig omprövning och ett fungerande överklagande. En människa som endast förväntas godkänna systemets rekommendation utan tid, kompetens eller mandat att göra en självständig bedömning utgör inte meningsfull mänsklig kontroll.

Biometrisk massövervakning, generell kartläggning av människors beteenden, social poängsättning och automatiserade system som behandlar alla som potentiellt misstänkta ska inte accepteras. AI ska kunna användas som stöd inom offentlig verksamhet, men inte ersätta mänskligt ansvar i rättsväsende, myndighetsutövning eller andra situationer där staten utövar makt över enskilda.

Samtidigt måste reglerna utformas så att de inte cementerar dagens teknikjättar. Kostsamma och otydliga krav kan slå ut forskning, fri mjukvara och mindre

innovatörer medan de största företagen har råd att anpassa sig. Sverige behöver därför tydliga regler, stark och tekniskt kompetent tillsyn samt regulatoriska testmiljöer som är tillgängliga även för offentlig sektor, akademi, civilsamhälle och små företag.

4. Vilka åtgärder bör Sverige vidta för att stötta människor i utbildning, omställning och social trygghet för personer som berörs av automatisering och effektivisering?

Omställningen kan inte bygga på att varje enskild människa på egen hand ska förutse vilka kunskaper arbetsmarknaden efterfrågar om fem år. Staten, arbetsgivarna och utbildningssystemet måste ta ett gemensamt ansvar och ge människor både tid och ekonomiska möjligheter att utvecklas genom hela livet.

AI-kunnighet bör bli en bred medborgerlig kompetens i hela utbildningssystemet. Elever och vuxna behöver lära sig att använda tekniken, men också att granska resultat, förstå hur data används, upptäcka fel och känna till sina rättigheter. Lärare och annan utbildningspersonal behöver få tid, kompetensutveckling och tillgång till öppna undervisningsresurser. Utbildningens uppgift kan inte reduceras till att leverera den kompetens som teknikföretagen för tillfället efterfrågar. Den ska ge människor förmåga att tänka, skapa, samarbeta och delta självständigt i samhället.

Det måste bli enklare att studera mitt i arbetslivet genom kortare och sammanhängande utbildningsvägar, validering av befintlig kompetens och ekonomiskt stöd under omställningen. Kompetensutveckling ska inte vara ett privilegium för dem som redan har trygga anställningar och välutbildade arbetsgivare.

Anställda ska involveras innan AI-system införs på arbetsplatsen. De känner verksamhetens verkliga behov och ser ofta risker som inte syns i en teknisk demonstration eller en ekonomisk kalkyl. Införanden bör därför föregås av analyser av hur arbetsmiljö, ansvar, kompetensbehov och kvalitet påverkas.

Piratpartiet vill på längre sikt införa en generell basinkomst som ger människor en materiell grundtrygghet även när arbetsmarknaden förändras snabbt.

Trygghetssystemen måste fungera även för människor som växlar mellan arbete, studier, företagande, omsorg och perioder utan traditionell anställning.

Automatiseringens produktivitetsvinster ska inte endast tillfalla systemens ägare. De ska kunna användas till bättre offentlig service, mer tid för kompetensutveckling, minskad arbetsbelastning och ett tryggare samhälle. Det är inte tekniken som avgör om omställningen blir frigörande eller brutal, utan hur vi politiskt väljer att fördela dess möjligheter och risker.

5. AI kan påverka demokratin genom exempelvis algoritmisk styrning, desinformation eller centralisering av makt. Hur ser ert parti på den här utvecklingen?

Det största demokratiska problemet är inte en enskild falsk bild eller text, utan att ett fåtal privata aktörer kontrollerar infrastrukturen för vad människor ser, vilka

röster som får räckvidd och hur det offentliga samtalet sorteras. När slutna algoritmer styr informationsflödet för miljontals människor utövar företagen en makt som liknar samhällsstyrning, utan motsvarande demokratisk insyn eller möjlighet till ansvarsutkrävande.

Piratpartiet vill bryta denna maktkoncentration genom starkare konkurrensregler, interoperabilitet och dataportabilitet. Människor ska kunna byta plattform utan att förlora sina kontakter, sin historik eller sin möjlighet att kommunicera. Användare bör kunna välja hur innehåll sorteras, exempelvis genom att välja bort profilbaserade rekommendationer till förmån för ett kronologiskt eller självvalt flöde.

Politiska annonser, automatiserade påverkansoperationer och plattformarnas rekommendationssystem behöver omfattas av betydligt större transparens. Oberoende forskare och tillsynsmyndigheter måste kunna granska hur systemen påverkar samhällsdebatten. Samtidigt ska motåtgärder inte användas för att införa generell övervakning, uppladdningsfilter, krav på verkliga namn eller statliga sanningsmyndigheter. Rätten till anonymitet, krypterad kommunikation, satir och opposition är grundläggande för demokratin.

Bedrägeri, olovlig identitetsanvändning och medvetet vilseledande politisk annonsering ska kunna bekämpas utan att all kommunikation övervakas. Det är handlingar och konkreta skadeverkningar som ska regleras, inte människors rätt att skapa och kommunicera med nya verktyg.

När offentlig sektor använder algoritmer eller AI för att prioritera, kontrollera eller fatta beslut måste systemen vara demokratiskt granskningsbara. Medborgare ska kunna se vilka mål systemen optimerar för, vilka data som används och vem som är ansvarig. De människor och grupper som påverkas ska också få verkliga möjligheter att delta när systemen utformas och utvärderas.

AI kan stärka demokratin genom att göra information mer tillgänglig, sänka trösklarna till deltagande och hjälpa människor att förstå komplicerade beslutsunderlag. Men det sker inte automatiskt. Demokratin stärks först när medborgarna får makt över tekniken, inte när tekniken används för att styra medborgarna.

Piratpartiet genom partiledare Mikael Enmalm